

Sue Archbold, van oorsprong leerkracht, is een van de belangrijke sprekers op het Internationale Congres over de Educatie van Doven in Vancouver (ICED). Ze heeft lesgegeven in het reguliere onderwijs, dovenonderwijs en in special units voor kinderen met een gehoorverlies. Tot 2004 was ze coördinator van het Nottingham Cochlear Implant Programm. Op 23 augustus 2010 promoveert Archbold aan de Radboud Universiteit in Nijmegen op haar proefschrift *Deaf education – changed by cochlear education?*. Van Horen Zeggen sprak met haar tijdens het congres.

Sue Archbold: *Dovenscholen hebben een belangrijke opdracht*

Gebaren

Sue Archbold: “Ik heb aan een breed spectrum van kinderen lesgegeven, van horend tot matig slechthorend en doof. Ik heb lesgegeven op scholen met een aural-orale benadering en ook op scholen met gebarentaal. Ik ben zelf trouwens geen goede gebaarder.”

Archbold vertelt dat het in het verleden een belangrijk punt was of je wel of geen gebaren gebruikte. “Nu weten we dat het allebei kan en ook samen. De verschuivingen in visie over het gebruik van gebaren waren in de UK hetzelfde als in Nederland, denk ik. Vroeger geen gebaren, vanaf de jaren 90 juist wel en nu is er weer discussie omdat communicatie met CI ook zonder gebaren kan.”

Tijdens het congres werd een resolutie door de organisatie van ICED 2010 aangeboden. Deze verwijst naar de fouten die zijn gemaakt in doveneducatie door in de resolutie van ICED Milan 1880 het gebruik van gebaren in het onderwijs te verbieden. Archbold: “De Milaan 1880 conferentie heeft veel onnodige onduidelijkheid geschapen en veel narigheid veroorzaakt. Ik hoop echter dat de nieuwe uitspraak niet opnieuw zorgt voor grotere verdeeldheid. We zijn in een compleet nieuw tijdperk; de communicatie en het onderwijs aan dove kinderen met een CI zijn heel anders dan die van dove kinderen zonder CI. Volwassen doven van nu herinneren zich een moeilijke jeugd waarin ze met heel veel moeite leerden spreken, terwijl de kinderen van nu dat vanzelf oppikken, ook zonder training.” Sue Archbold geeft aan dat het moeilijk is voor horende ouders om gebarentaal te leren. “95 procent van de dove kinderen heeft horende ouders. Nu we vroegtijdige onderkenning hebben en vroegtijdige implantatie kunnen kinderen gesproken taal verwerven,

waarbij ondersteunende gebaren gebruikt kunnen worden. We merken dat gebaren ondersteunend werken bij het verwerven van gesproken taal.”

Taalkeuze

In haar lezing tijdens ICED 2010 geeft Archbold aan dat dove kinderen met CI op een gegeven moment zelf aangeven dat ze geen gebaren meer willen gebruiken. De vraag is echter of kinderen in staat zijn om zo'n keuze te maken. “Kinderen kiezen de taal die het makkelijkste voor hen is. Het grootste deel van de jonge, dubbelzijdig geïmplanteerde kinderen gaat op een gegeven moment vanzelf over op gesproken taal. Je merkt als ouder dat je kind alert reageert op vragen als het aan het spelen is en je niet aankijkt. Dan wil je niet naar je kind toelopen en het afleiden door het ook nog eens naar je gebaren te laten kijken. Je moet de keuze van het kind en de ouders vertrouwen. Een ander voorbeeld is de taalkeuze van kinderen onderling. Peuters die op jonge leeftijd een CI hebben gekregen zie je met elkaar praten, ook als er geen ouder of therapeut aanwezig is.”

Regulier onderwijs

Steeds meer kinderen met CI leren goed spreken en kunnen deelnemen aan het regulier onderwijs. Belangrijk is dat er een goed aanbod is voor die kinderen. “Je moet goed kijken naar de mogelijkheden van het kind en wat het kind nodig heeft. Wat is het zelfvertrouwen en het zelfbeeld van het kind, wat is de taalvaardigheid? Daarna kijk je naar de reguliere school: hoe is de akoestiek in de klas, de houding van de leraar. Dan is de ondersteuning die geboden kan

worden nog een belangrijke factor. In het ideale geval is er een toegewijde leraar dovenonderwijs die kan ondersteunen en zijn er meer dove kinderen op dezelfde school. Zo heeft het kind contact met dove en horende leerlingen en toegang tot het reguliere curriculum.”

Archbold ziet verschillen in de begeleiding van leerlingen, zoals die tussen leerlingen met CI en leerlingen met een hoortoestel. “Dat is een heel belangrijk punt. Elk kind met een gehoorverlies heeft recht op de juiste hulp. Slechthorende kinderen krijgen wellicht te weinig ondersteuning, zeker als ze naar het regulier onderwijs gaan. Bij de Ear Foundation hebben we daarom enkele jaren geleden het besluit genomen om iedereen met gehoorverlies in dezelfde mate te ondersteunen.”

Het kind in beeld

Op de vraag wanneer Archbold vindt dat een kind met CI beneden verwachting presteert, antwoordt ze: “Soms is het eenvoudig om de CI de schuld te geven van een achterstand bij het kind. Er zijn echter drie factoren die succes beïnvloeden: de techniek (CI/HT), het kind, de omgeving. Inzicht in alle drie is belangrijk om de ontwikkeling van het kind te begrijpen. Overstappen naar gebarentaal kan alleen als je zeker weet dat het kind niets kan met de auditieve input. We gebruiken hiervoor video-analyse; hoe reageert het kind op geluid, gesproken taal, muziek, gebaren? Waar reageert het kind het beste op? Je moet het kind goed kennen en goed observeren om te besluiten wat de beste manier is om taal aan te bieden. Als een kind een taal niet oppakt, kan het zijn dat het een (taal)leerprobleem heeft; dat verander je niet door een andere taal, zoals gebarentaal, aan te bieden.”

Rol van dovenscholen

Archbold heeft een boodschap voor iedereen die dit interview leest: “Ja, het antwoord op de titel van mijn proefschrift *Deaf education – changed by cochleair education?* is ‘Yes, but not enough’. Dovenscholen moeten naar buiten treden als expertise centra en leerkrachten detacheren naar CI-teams en reguliere scholen met dove CI leerlingen. Ze moeten experts blijven in onderwijs, maar zich ook breder oriënteren, en ook experts worden op het gebied van technologie, taalverwerving en leesontwikkeling en het monitoren van vooruitgang bij leerlingen. Die expertise zal nooit geborgd kunnen worden in het regulier onderwijs. Dus dovenscholen hebben daar een belangrijke opdracht.

Ik heb het voordeel dat ik mag werken in deze snel veranderende tijd, maar ik zie dat het onderwijs aan doven kinderen achter de feiten blijft aanlopen en de (technische) ontwikkelingen en de mogelijkheden en uitdagingen hierin niet heeft gezien. Er is veel meer mogelijk als je samenwerkt met de techniek (bijvoorbeeld het CI-team) en daar ook zelf invloed op uitoefent. Het dovenonderwijs moet de eigen

Sue Archbold is CEO van The Ear Foundation. www.earfoundation.org.uk

verantwoordelijkheid weer nemen en niet de techniek de schuld geven van de veranderingen. De techniek is er: wat doet het onderwijs ermee? Dovenonderwijs is belangrijker dan ooit maar wel op een andere manier, flexibeler en meer ambulans.”

ELLEN GERRITS, LECTOR LOGOPEDIE HOGESCHOOL UTRECHT EN
MARJAN BRUINS, REDACTIE